ASPECTE ALE ARTEI DE A DESCRIE BISERICA ÎN APOCALIPSĂ*

IULIAN FARAOANU
Facultatea de Teologie Romano-Catolică,
Universitatea „Alexandru Ioan Cuza" din Iaşi
faraoanu@yahoo.com

Riassunto: Il tema dell'ecclesiologia occupa un ampio spazio nel libro dell'Apocalisse. L'autore descrive la Chiesa con l'aiuto di diverse immagini, servendosi ampiamente del simbolismo. Una nota costante lungo tutto il libro è la creatività. Anche nel dipingere i tratti della Chiesa, Giovanni di Patmos rivela la sua arte piena di originalità. La sua nota originale si osserva nel desiderio di presentare le caratteristiche di una comunità di fedeli che si trovano sotto la protezione di Dio. Tale comunità è nello stesso tempo sicura della vittoria di fronte alle forze del male, seguendo Cristo, il vincitore. In questo modo, l'ecclesiologia risulta strettamente unita alla teologia e alla cristologia. Un secondo aspetto originale è costituito dalla presentazione di un popolo unico e unitario. Il popolo di Dio appartenente al YHWH[1] dell'Antico Testamento è in continuità con il popolo messianico legato a Cristo Agnello del Nuovo Testamento.
Parole chiave: Apocalisse, popolo di Dio, ecclesiologia, Chiesa, unità, unicità, Sacra Scrittura

1. Introducere

Înţelegerea artei de a descrie Biserica în Apocalipsă ar trebui să aibă la bază unele premise. Punctul de plecare îl constituie caracterul special al acestei cărţi. Pe de o parte, e o scriere fascinantă, care atrage prin stilul şi imaginile sale inedite. Pe de altă parte, pare să fie o operă codificată, ermetică, chiar înspăimântătoare prin unele tablouri propuse: bătălii, flageluri, animale monstruoase etc.

Un al doilea aspect e reprezentat de simbolismul larg răspândit în paginile ultimei cărţi din Biblie: simbolism numeric, cromatic, teriomorf, antropologic etc. Prezentarea Bisericii se încadrează în categoriile acestui limbaj simbolic.

A treia premisă priveşte inspirarea masivă din Vechiul Testament. La fel ca majoritatea imaginilor relevante din operă, şi cele ecleziologice se inspiră din conceptele şi ideile scripturistice. Încă de la început, însă, trebuie spus că multe

* *Facets of the art of describing God's people in The Book of Revelation*

[1] YHWH este, de-a lungul lucrării, sigla pentru tetragrama sacră, numele lui Dumnezeu în Vechiul Testament.

BDD-A25906 © 2016 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:10:11 UTC)

elemente sunt legate de modalitatea folosirii Scripturilor sacre în Apocalipsă. Ioan din Patmos[2] are o abordare a Bibliei cu totul originală.

Paginile următoare vor încerca să dea un răspuns la următoarele întrebări: care sunt particularităţile artei de a prezenta ecleziologia? În originalitatea sa artistică, ce fel de Biserică propune Ioan din Patmos?

2. Aspecte generale ale ecleziologiei în Apocalipsă

Mai întâi, câteva aspecte generale despre imaginea Bisericii în Apocalipsă. În limba greacă, conceptul de Biserică este exprimat prin termenul *ἐκκλησία*, substantiv care are la bază verbul *ἐκκαλέω*, care înseamnă 'a convoca, a aduna din afară şi a introduce persoane într-o comunitate pentru a trăi comuniunea' (BDAG 303-304).

Referitor la discursul ecleziologic, un prim punct de reflecţie este distincţia pe care o realizează autorul între Biserica universală şi cea locală. În Apoc. 2-3, Ioan din Patmos descrie Biserica locală, mai exact comunităţile din Asia Mică. Este vorba despre şapte biserici concrete, dispuse din punct de vedere geografic într-o formă concentrică.

Comunităţile respective au un raport special cu Cristos, cel ce se aseamănă cu un Fiu al Omului şi cel ce propune Cuvântul său drept punct principal de reper. De fapt, Cristos însuşi analizează viaţa lor reală de credinţă, cu aspectele sale slabe sau lăudabile. După evaluare, urmează exortaţiile, sfaturi şi îndemnuri pentru a revizui comportamentele, în aşa măsură încât acestea să corespundă cu voinţa Domnului.

Aceleaşi comunităţi au o legătură şi cu Duhul Sfânt, de inspiraţiile căruia ele trebuie să asculte. Astfel, creştinii pot obţine recompensa, o răsplată care întrece orice aşteptare şi asigură prezenţa învingătorului în Noul Ierusalim.

După ce se ocupă de Biserica particulară, în Apoc. 4-22, autorul realizează un portret al Bisericii universale, în formă alegorică, folosindu-se de mai multe imagini. Această Biserică trăieşte în cadrul evenimentelor istoriei, are de parcurs un drum alături de Cristos Mielul, trebuie să se purifice şi, în cele din urmă, să se desăvârşească. După pelerinajul său istoric, poporul celor aleşi va ajunge la faza escatologică. De această dată, Biserica din Apoc. 4-22 nu mai este cea realistă, ci una idealizată. În acelaşi timp, ea are garanţia victoriei, datorită relaţiei strânse cu Dumnezeu şi cu Mielul.

O a doua constatare se referă la raportul Bisericii cu Dumnezeu şi cu Mielul, de fapt, la relaţia ecleziologiei cu teologia şi cristologia. Înainte de toate, poporul Domnului stabileşte o relaţie cu Dumnezeu Tatăl, cel ce şade pe tron şi conduce destinele istoriei. Membrii Bisericii îi aparţin în primul rând lui Dumnezeu şi se bucură de protecţia sa constantă în pelerinajul pământesc. În acelaşi timp, aceştia au un raport special cu Mielul, în sângele căruia ei au fost răscumpăraţi.

Legătura strânsă a celor aleşi cu Dumnezeu Tatăl şi cu Mielul se poate observa în mai multe pasaje din cartea Apocalipsei. În Apoc. 7, cei 144000 de aleşi (câte 12000 de persoane din fiecare dintre cele 12 triburi ale lui Israel) au pe frunte sigiliul lui

[2] Ioan din Patmos este numele cu care desemnăm autorul cărţii Apocalipsei. Spaţiul restrâns şi natura lucrării de faţă nu ne permit să detaliem discuţiile delicate referitoare la identitatea autorului.

BDD-A25906 © 2016 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:10:11 UTC)

Dumnezeu şi al Mielului. În Apoc. 11, cei doi martori credincioşi, simbol al poporului lui Dumnezeu, sunt profeţi trimişi de Dumnezeu, dar au concomitent caracteristicile lui Isus Cristos. În Apoc. 15, cei răscumpăraţi care stau în picioare pe marea de cristal intonează cântarea lui Moise, însă simultan şi pe cea a Mielului.

Se poate constata, aşadar, că imaginea Bisericii în cartea Apocalipsei este una complexă şi originală.

3. Analiza unei imagini ecleziologice: Apoc. 14:1-5

O imagine semnificativă a Bisericii din Apocalipsă este sugerată de grupul celor 144000 de însemnaţi. Imaginea ecleziologică respectivă este una dintre multe altele propuse de Ioan în cartea sa. Autorul are calităţi de artist: descrie Biserica prin simboluri şi viziuni, folosind detalii numeroase şi variate. În ceea ce priveşte textul propriu-zis, Apoc. 14:1-5 conţine mai întâi o viziune: vizionarul îi contemplă pe cei 144000. Mai apoi, o audiţie: se aude un cântec nou. Cele două momente revelatoare sunt urmate de o constatare: doar grupul celor 144000 poate învăţa cântecul. La final apar trei învăţături referitoare la identitatea celor 144000.

Întâi de toate, cine sunt cei 144000? Prima referire la acest număr se găseşte în Apoc. 7:4. Este vorba de slujitorii lui Dumnezeu dintre triburile lui Israel, însemnaţi cu sigiliul divin pentru a fi protejaţi de acţiunea devastatoare a celor patru îngeri aşezaţi în cele patru colţuri ale pământului. Numărul 144000 are două particularităţi: este un număr pe care vizionarul îl aude[3]; de asemenea, el are o valenţă simbolică, fiindcă rezultă dintr-un calcul, şi anume adunând de 12 ori numărul celor 12000 însemnaţi din fiecare trib al lui Israel.

La o primă vedere, aceasta ar fi o aluzie la poporul lui Israel cu cei 12 patriarhi ai săi. Există posibilitatea ca autorul Apocalipsei să fi avut la cunoştinţă vreo listă a triburilor[4] şi să fi folosit una din cele existente în Vechiul Testament[5]. După părerea unor exegeţi, autorul a preluat lista din Iez. 48:31-34 (unde apar Iuda, Levi şi Iosif) şi a operat unele modificări (Farrer 1964: 107; Winkle 1989: 54-56). Este mult mai probabil, însă, ca autorul Apocalipsei să nu fi adoptat o listă din tradiţie, deoarece el face uz de elemente preluate din cele două tipuri de liste, fie geografice, fie matriarhale. În plus, şi ordinea celor 12 triburi în Apoc. 7:4-8 este diferită faţă de listele veterotestamentare şi nu ţine cont nici de criteriile geografice, nici de cele referitoare la întâiul născut.

Ioan din Patmos, aşadar, creează o listă originală, introducând o serie de noutăţi în Apoc. 7:4-8. Iuda este pe primul loc, iar Ruben, care era primul în listele genealogice, este pe locul al doilea. Mai apoi, se constată absenţa tribului lui Dan. În sfârşit, se

[3] Pare destul de ciudat să auzi un număr! O motivaţie poate fi dorinţa autorului de a-l provoca pe cititor.

[4] Există circa 18 liste de triburi israelite în Vechiul Testament: Gen. 29:32-35:18; 49:3-27; Num. 1:5-15; 2:3-21; 26:4-51; Deut. 27:12-13; Ios. 13:7-22:34; 1Paralip. 2:1-8:40; Iez. 48:31-34.

[5] Bauckham (1991: 112-113) crede că Ioan din Patmos ar fi preluat o listă din tradiţie care ţinea cont de ordinea naşterii capilor de triburi, modificată ulterior după principiul matriarhal. Transformările aduse ar fi fost acestea: Iuda pe primul loc, iar Ruben pe locul doi; urmează apoi grupul Gad-Aşer-Neftali-Manasse; Dan este omis, iar grupul Simeon-Levi-Isahar-Zabulon e mutat la sfârşit.

BDD-A25906 © 2016 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:10:11 UTC)

poate observa prezenţa lui Iosif, cel ce îl substituie pe Efraim, precum şi prezenţa lui Levi, un trib care nu avea teritorii (Winkle 1989: 53).

Ultima modificare, adică prezenţa lui Iosif în locul lui Efraim (vezi Jud. 1:22, 35; Iez. 37:16, 19) în Apoc. 7:4-8, ar putea fi justificată de importanţa pe care o are patriarhul Iosif în Biblie[6] şi de dorinţa de a menţine intact numărul 12 (Mounce 1997: 160).

Cealaltă transformare, adică absenţa tribului lui Dan în Apoc. 7:4-8, poate fi pusă pe seama asocierii sale cu idolatria (vezi Fac. 49:17; Jud. 18:1-31; 3Reg. 12:25-30: viţelul de aur construit de Ieroboam în teritoriul lui Dan)[7]. După părerea unor comentatori, Anticristul va proveni chiar din tribul lui Dan (Swete 1907: 98; Smith 1990: 115-116; Brighton 1999: 192). Pentru alţi exegeţi, Dan este exclus din listă pentru că nu a intrat în Ţara Promisă, iar locul său a fost luat de Manase. Ar fi în acest caz un paralelism cu lista apostolilor, în care Iuda trădătorul este substituit de Matia (Smith 1990: 115). Totuşi, absenţa tribului lui Dan, asociat cu Anticristul[8], e mai mult o confirmare a interpretării mesianice a listei din Apoc. 7, în care se păstrează nealterat numărul triburilor (Biguzzi 2005: 180).

Ultima modificare, şi cea mai importantă, este prezenţa lui Iuda la începutul listei celor 12 triburi în Apoc. 7 (Swete 1907: 98; Charles 1920: 194; Caird 1999: 98; Mounce 1997: 169; Bauckham 1991: 112; Harrington 1993: 98). Iuda se găsea deja pe primul loc în unele liste negeografice, în Fac. 49:10; 1Paralip. 2:3-4:43; 5:2. Locul privilegiat al tribului lui Iuda era justificat de faptul că din acest trib proveneau David şi dinastia sa şi, în consecinţă, şi Mesia. În Apocalipsă, primul loc al lui Iuda se poate descoperi şi în Apoc. 5, unde apare simbolul leului din tribul lui Iuda. În Apoc. 7:4-8, Iuda este prezent în mod clar pe primul loc în ordinea triburilor, fapt care evidenţiază interpretarea mesianică a acestei liste (Wojciechowski 1994: 33). În acest mod, sunt anulate drepturile de întâi născut, iar primatul îi aparţine lui Cristos, deoarece de acum înainte este vorba despre un popor nou, şi anume Israelul mesianic.

Folosind limbajul celor 12 triburi, autorul ar fi putut avea în minte restaurarea acestora, idee anticipată de profeţi (Is. 11:11-16) şi răspândită în iudaism (Sir. 36:11)[9]. Şi pe timpul lui Isus exista ideea unui Israel escatologic ce va fi reconstruit pe baza celor 12 triburi (Fapte 26:7; vezi Comblin 1963: 22; Lohse 1974: 95; Geyser 1980: 307-310). Biserica primară a reluat interesul pentru restaurarea lui Israel, element vizibil în misiunea apostolilor de a aduna triburile dispersate[10]. Această restaurare devine

[6] Pentru Hirschberg (1999: 182), Iosif ar putea fi tipul fie pentru Cristos, fie pentru poporul escatologic, unde coexistă iudeo-creştini şi păgâno-creştini.

[7] Prigent (1985: 239-240) arată cum în unele scrieri iudaice (*Testamentul celor Doisprezece Patriarhi* 5:4-13) s-a accentuat legătura dintre Dan şi apostazie sau idolatrie. Ulfgard (1989: 74) vede un paralelism cu *Targum Pseudo Jonathan* Num. 22:41, unde tribul lui Dan nu intră în ţara Canaanului.

[8] Pentru Bauckham (1991: 100-101), tema Anticristului pare să fie de provenienţă creştină, iar în Apocalipsă, deşi nu apare termenul, Anticristul se identifică cu puterea imperială.

[9] În opinia lui Bauckham (1991: 101.113), Dan ar fi fost omis pentru a se menţine intact numărul 12.

[10] În 3Reg. 18:31, altarul construit de Ilie are 12 pietre, simbol al triburilor. În Is. 49:6; 63:17, triburile sunt în posesia lui Dumnezeu (vezi Zah. 9:1); în Iez. 48:30-35, numele celor 12 triburi sunt scrise pe porţile cetăţii.

BDD-A25906 © 2016 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:10:11 UTC)

urgentă în Apocalipsă, mai ales din cauza persecuţiei. În acelaşi timp, ea ar putea fi legată de urgenţa convertirii păgânilor, cei ce trebuie să părăsească căile idolatriei.

În ciuda tuturor datelor prezentate mai sus, intenţia lui Ioan din Patmos nu era aceea de a vorbi despre Israel sau de a descrie poporul lui Dumnezeu cu elemente pur ebraice. Ţinând cont de modificările făcute la cataloagele veterotestamentare, putem să concludem că Ioan oferă o listă originală a triburilor[11], fără paralelisme în literatura biblică[12] şi nonbiblică, pentru a exprima caracterizarea în sens mesianic a poporului. Punctul de plecare este oferit de triburile israelite, însă intervine noutatea lui Cristos Mesia.

Pentru a vorbi despre acest popor, Ioan din Patmos face apel la un limbaj simbolic, iar acest lucru se deduce şi din folosirea numerelor în cartea sa. În Apoc. 7:4-8 se insistă asupra numărului 12. Din orice trib al lui Israel sunt luaţi 12000 de membri pentru a fi însemnaţi (*ἐσφραγισμένοι*) cu sigiliul Dumnezeului celui Viu. Numărul 12000, obţinut prin înmulţirea lui 12 cu 1000, apare de 10 ori în Apoc. 7, asemenea unui refren ce scandează lista triburilor. Însă numărul 12000 este important pentru simbolismul său, 1000 fiind numărul lui Dumnezeu, iar 12 numărul poporului lui Dumnezeu perfect şi complet (Aune 1996: 275; Biguzzi 2005: 177).

Numărul total al celor însemnaţi în Apoc. 7:4 este de 144000, cifră ce se obţine însumând de 12 ori pe cei 12000 aleşi din orice trib israelit. Numărul 144000, multiplu de 1000, ar putea indica apoi ideea unui grup enorm în care sunt incluse toate naţiunile (Wojciechowski 1994: 33). Numărul perfect al celor însemnaţi, adică 144000, va fi regăsit în Apoc. 14:1-3. Mai apoi, în dimensiunile zidului cetăţii sfinte va apărea numărul 144 (coţi). Numărul 144, asupra căruia se insistă în toate aceste contexte, este obţinut din înmulţirea lui 12 cu 12, unde 12 este numărul poporului lui Dumnezeu, al celor 12 triburi şi al celor 12 apostoli[13]. Insistenţa asupra numărului 12 şi asupra multiplilor săi confirmă interesul pentru poporul care îi aparţine Domnului[14].

Este vorba despre un popor universal al lui Dumnezeu, dacă se ţine cont de contextul în care se realizează însemnarea cu sigiliul: spaţiul de acţiune al celor patru vânturi este unul universal, priveşte de fapt pământul şi marea, iar numărul patru se referă la punctele cardinale ale întregului cosmos în Apoc. 7:3. Atributul de „slujitori", apoi, face referire nu neapărat la Israel, ci la toţi creştinii. Universalitatea poporului este vizibilă şi în imaginea mulţimii ce nu se poate număra[15] (Apoc. 7:9-17), comunitatea răscumpăraţilor care a parcurs căile istoriei şi a obţinut victoria.

---

[11] Nu există argumente suficiente pentru a susţine teza lui Prigent (1985: 240-241), în opinia căruia lista din Apoc. 7 ar avea origine protocreştină.

[12] După părerea lui Geyser (1982: 389-390), în Paul, Luca şi Ioan nu e vizibilă ideea restaurării celor 12 triburi.

[13] Însă în viziunea lui Geyser (1982: 392), numărul 12 şi multiplii săi sunt folosiţi în raport cu Împărăţia lui Dumnezeu în Apocalipsă.

[14] Pentru McKelvey (1969: 159), numerele sunt semn al inviolabilităţii Bisericii.

[15] Hirschberg (1999: 131-133) observă cum textele din Apoc. 7:4-8 şi 7:9-17 descriu acelaşi grup. Argumentele ar fi: a) însemnarea cu sigilul nu se referă doar la iudeo-creştini, ci are caracter universal; b) cei 144000 sunt însemnaţi din perspectiva lui Dumnezeu, în timp ce despre mulţimea nenumărată nu se ştie numărul, deoarece e privită din perspectivă umană; c) Apoc. 7:4-8 nu se referă la Israel, ci la Biserică, noul Israel; d) universalitatea din Apoc. 14 face aluzie la Biserica universală din Apoc. 7, în continuitate cu Israel.

BDD-A25906 © 2016 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:10:11 UTC)

În Apoc. 7:4-8, Ioan din Patmos descrie poporul lui Dumnezeu în istorie (numele şi structurile comunităţii de răscumpăraţi), inspirându-se din imaginea celor 12 triburi[16]. Totuşi, el nu se limitează să se refere doar la Israel, deoarece prezintă comunitatea celor 144000 de însemnaţi drept Israelul mesianic[17], reelaborând listele triburilor şi aşezând pe primul loc pe Iuda, tribul Mesiei. Excluderea lui Dan şi includerea lui Iosif sunt un indiciu al dorinţei de a menţine intact numărul 12, simbol al poporului lui Dumnezeu complet şi perfect. În susţinerea reelaborării imaginii triburilor poate fi adus şi contextul universal în care are loc sigilarea membrilor triburilor israelite. Toate aceste elemente sunt argumente în favoarea tezei unui popor mesianic al lui Dumnezeu, comunitate ce are un raport special cu Dumnezeu şi cu Cristos.

Grupul celor 144000 se regăseşte într-un alt fragment semnificativ, şi anume cel din Apoc. 14:1-5. Cei 144000, legaţi anterior doar de Dumnezeul cel Viu (vezi sigilul divin în Apoc. 7:1-8), stau acum împreună cu Cel Înviat, adică participă la înviere, fiind prezenţi în istorie pe muntele[18] Sion[19], locul[20] manifestării lui Dumnezeu şi al mântuirii (vezi Swete 1907: 177; Aune 1998: 796).

În ceea ce priveşte textul din Apoc. 14, un prim aspect care trebuie remarcat este legătura cu Mielul: cei 14400 sunt *împreună cu Mielul*. În viziunea din Apoc. 14:1, Mielul apare în picioare deoarece este înviat, la fel cum se întâmplă şi în viziunea din Apoc. 5:6 (Corsini 2002: 282; Biguzzi 2005: 277). În timp ce în Apoc. 5:5 era prezentat sub chipul lui Mesia pentru a sublinia originea sa davidică, în contextul din Apoc. 14 Mielul este descris în raport cu Paştele şi în relaţie cu poporul răscumpărat.

Un al doilea aspect legat tot de Cristos este numele Mielului, împreună cu cel al lui Dumnezeu, scris pe fruntea celor 144000. În Apoc. 7:4-8, cei 144000 erau însemnaţi cu sigiliul Dumnezeului celui Viu. În schimb, în Apoc. 14 s-ar putea vedea în acest sigiliu numele lui Dumnezeu şi al Mielului (vezi Aune 1998: 804-805). Un element de noutate este faptul că ei au pe frunte nu doar numele Tatălui, ci şi pe cel al Mielului. Prezenţa numelui pe frunte duce cu gândul la simbolismul acestei părţi a corpului: fruntea este simbol al identităţii, al chipului persoanei. Cele două nume, al Mielului şi al Tatălui, sunt dovada apartenenţei la comunitatea celor răscumpăraţi şi ar putea să se refere la fidelitatea şi la capacitatea de a persevera în încercări, aşa cum se poate deduce din Apoc. 2:13; 3:8-10 (Beale 1999: 734-735). Noutatea este constituită aici fie de unirea celor două nume, al Mielului şi al Tatălui (vezi Apoc. 2:3; 22:4), fie de prezenţa elementului creştin, adică numele lui Cristos care mântuieşte (vezi Filip. 2:9-10; Lupieri 2000: 220). Apoc. 3:12 deja anunţase că învingătorii, coloanele templului

[16] Conform părerii lui Hirschberg (1999: 187), menţionarea numărului 12 arată că poporul lui Dumnezeu este în continuitate cu Israel, fiind în realitate împlinirea acestuia.

[17] Wojciechowski (1994: 34) crede că cei însemnaţi cu sigilul ar putea fi restul lui Israel (vezi Iez. 9:4-6), precum şi totalitatea slujitorilor salvaţi din rândurile umanităţii.

[18] Prigent (1985: 436) observă că muntele din Apoc. 14:1 ar putea fi locul protejării, aşa cum era pustiul în cazul fugii femeii în Apoc. 12:6, 14.

[19] Expresia „muntele Sion" apare în Noul Testament doar în Apoc. 14:1 şi Evr. 12:22.

[20] Pentru Aune (1998: 803), scena este pământul în Apoc. 14:1 şi 14:4-5, în timp ce în Apoc. 14:2-3 scena este cerul; acelaşi procedeu se găseşte în Apoc. 12 (12:1-6 şi 13-17 pe pământ, iar 12:7-12 în cer). Pentru Charles (1921: 5), cei 144000 sunt pe pământ, însă în Împărăţia milenară.

BDD-A25906 © 2016 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:10:11 UTC)

escatologic, vor avea trei nume: numele lui Dumnezeu, al Mielului şi al noului Ierusalim.

Continuând analiza, expresia folosită, „aveau numele lui şi al Tatălui înscris"[21] (Apoc. 14:1), este paralelă cu numele vizibile pe porţile şi pe temeliile Ierusalimului celui nou. Apare, de fapt, acelaşi vocabular: verbul *ἔχω* ('a avea', la participiu prezent, *ἔχουσαι*) şi participiul *γεγραμμένον* „scris". Numele[22], chiar dacă adesea sunt folosite în contextul escatologic în Apocalipsă (numele din cartea vieţii, numele de pe porţi şi de pe temelii), sunt utilizate în Apoc. 14 pentru a caracteriza drumul celor 144000 în istorie.

Grupul la care se referă Apoc. 14 este format din cei 144000 deja menţionaţi în Apoc. 7. De fapt, numărul 144000 apare în întreaga Scriptură doar în Apoc. 7:4-8 şi 14:1-3. În Apoc. 14:1-5 nu se spune nimic despre proveniența celor însemnaţi, însă prezența aceluiaşi număr – 144000, a sigiliului pentru a exprima apartenența şi protecţia, conduce către susţinerea tezei identităţii dintre cele două grupuri. Aşadar, cei 144000 din Apoc. 14:1 sunt membrii poporului lui Dumnezeu eliberaţi şi înviaţi împreună cu Mielul. Ei au pe frunte numele lui Dumnezeu şi al Mielului şi sunt gata să traverseze vicisitudinile istoriei pentru a ajunge la ţelul final, Ierusalimul care coboară din cer.

În Apoc. 14:3 se spune că numai cei 144000[23] sunt *în stare să înveţe cântecul nou* intonat în faţa tronului – simbolul puterii lui Dumnezeu, înaintea celor patru fiinţe – simbol al creaţiei şi în faţa celor 24 de bătrâni – simbol al istoriei. Termenul *καινός* se referă la Cristos, orice noutate fiind legată de persoana sa. Aici grupul celor 144000, Biserica istorică, se află în comuniune cu Biserica triumfătoare.

Cei 144000 sunt descrişi în Apoc. 14:4-5 prin referire la alte aspecte. Imaginea statică din Apoc. 14:1 este abandonată şi acum grupul celor 144000 este prezentat în mod dinamic, în acţiunea de *urmare a Mielului* (Weicht 1976: 67). Urmarea Mielului este o componentă creştină confirmată de verbul *ἀκολουθέω*[24], care apare de 79 de ori în Noul Testament, în general în Evanghelii (de 70 de ori). În timp ce în Luc. 9:57-58 („te voi urma oriunde vei merge") este vorba despre urmarea lui Isus istoric, în Apoc. 14:4 atenţia se concentrează asupra urmării lui Cristos glorificat (Aune 1998: 813), într-o adeziune totală şi radicală (Biguzzi 2005: 278).

În Apocalipsă, Mielul de urmat este în mod paradoxal şi Păstorul (vezi Apoc. 7:17). Asocierea este posibilă, dacă ne gândim la Mesia ca păstor escatologic al poporului (vezi Is. 40:11; Iez. 34:23). Şi în alte pasaje din Noul Testament Cristos este descris ca păstor (Mat. 15:24; 25:32; Marc. 14:27-28; Luc. 19:10; Ioan 10:2, 11, 12; Evr. 13:20; 1Petr. 2:25, vezi Aune 1996: 274). De fapt, pe această linie se înscrie şi imaginea din Apoc. 7:17.

---

[21] Aune (1998: 784) semnalează construcţia *ἔχω* + obiect + participiu perfect, întâlnită şi în Apoc. 12:6; 19:12,16; 21:12.

[22] După părerea lui Prigent (1985: 436), menţionarea numelui în locul sigilului (Apoc. 7) ar putea fi în opoziţie cu numele şi timbrul de pe fruntea celor ce au însemnul Fiarei (Apoc. 13:16-17).

[23] Articolul înainte de cei 144000 în Apoc. 14:3 nu are rol de identificare, ci de evidenţiere.

[24] Verbul *ἀκολουθέω* înseamnă 'a urma', 'a însoţi' şi se referă adesea la acţiunea de urmare a Maestrului. Poate fi şi un sens figurat, 'a fi discipol', adică a adera la învăţăturile unui maestru (vezi BDAG 2000).

BDD-A25906 © 2016 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:10:11 UTC)

Autorul precizează că cei 144000 trebuie să îl urmeze pe Miel „oriunde merge", aluzie la dedicarea totală, la a-l urma pe Cristos chiar şi în moarte (Apoc. 5:9, 12; 13:8, vezi Charles 1921: 10; Aune 1998: 814). Accentul este pus pe urmarea lui Cristos chiar şi în suferinţă şi moarte pentru a împărtăşi aceeaşi soartă cu a sa. Ţinând cont de posibilitatea martiriului, discipolatul în Apocalipsă trebuie conceput în relaţie cu rezistenţa în faţa persecuţiei viitoare. Şi în Evanghelii a fi discipol implică posibilitatea de a muri din cauza lui Cristos (vezi Mat. 10:38; Marc. 8:34-35; Luc. 17:33; Ioan 12:25-26; 13:36). În Apoc. 14:4 nu se face referire doar la martiri, ci tuturor creştinilor le este cerută fidelitatea faţă de Cristos. În Apocalipsă, martiriul este doar una dintre posibilităţile de a da mărturie.

Discipolatul trebuie înţeles mai apoi în raportul dintre dimensiunea temporală prezentă (Apoc. 1-3; 22:10-21) şi cea viitoare, caracterizată de victorie (Aune 1996: 270). Discipolul învingător care îl urmează pe Maestru va ajunge la slavă şi va sta pe tron împreună cu Cristos (vezi Apoc. 3:21). Ucenicii au drept paradigmă Mielul, descris în Apoc. 5:5-9. Ei vor fi victorioşi prin sângele Mielului şi mărturia lor, dispreţuind viaţa până la moarte (Apoc. 12:11).

O ulterioară caracteristică a celor 144000 în Apoc. 14:4-5 este aceea de a fi *răscumpăraţi* de pe toată faţa pământului, ca primiţie pentru Dumnezeu şi pentru Miel. Imaginea primiţiei era legată în Vechiul Testament de primele şi cele mai bune roade ale recoltei (vezi Ieş. 23:19; 34:22; Lev. 23:9-14; Num. 28:26; Deut. 16:9-12). Paralelismul cu seceratul, prezent în Apoc. 14:14-16, ar putea duce cu gândul la primiţii în sensul de martiri oferiţi ca jertfă lui Dumnezeu (Bauckham 1994: 117). Însă în Noul Testament adesea primiţiile[25] se referă în mod metaforic la primele roade ale poporului (vezi Rom. 16:5; 1Cor. 16:15; 2Tes. 2:13). Şi în textul din Apoc. 14:4 referinţa este în mod expres „la primiţii dintre oameni"[26] şi sunt vizate probabil acele persoane care se oferă pe sine lui Dumnezeu[27].

Primiţiile, simbol al întregii recolte, ar putea sugera şi ideea că totul aparţine lui Dumnezeu. Şi în cazul textului din Apoc. 14 poate fi o aluzie la întregul popor[28] ca proprietate a lui Dumnezeu (Lohse 1974: 146; Beale 1999: 742). În susţinerea acestei ipoteze vine şi numărul 144, care simboliza poporul complet al lui Dumnezeu, fie în istorie (144000 în Apoc. 7:4-8), fie în cetatea escatologică (cei 144 de coţi ai zidului; vezi Biguzzi 2005: 278).

Împreună cu elementele menţionate anterior, noutatea în Apoc. 14 este aceea de a fi primiţie pentru Dumnezeu şi pentru Miel, ale căror nume sunt înscrise pe fruntea celor 144000. Sensul imaginii primiţiei se află, astfel, în a fi parte rezervată lui Dumnezeu şi lui Cristos. Aşadar, cei 144000, puşi deoparte pentru Dumnezeu, sunt

[25] Termenul apare de nouă ori în Noul Testament (Rom. 8:23; 11:16; 16:5; 1Cor. 15:20,23; 16:15; 2Tes. 2:13; Iac. 1:18 şi Apoc. 14:4).

[26] După părerea lui Aune (1998: 815-816), niciodată în Vechiul Testament conceptul de *primiţie* nu e aplicat la oameni sau animale, categorii pentru care se foloseşte cuvântul „întâi născut". Există totuşi în LXX două texte (Ps. 77:51 şi 104:36) în care primiţiile se referă la întâi născuţi din Egipt.

[27] Pentru Charles (1921: 6-7.11), Mounce (1997: 268), în LXX cuvântul *ἀπαρχή* are adesea conotaţia de 'jertfă' sau 'ofertă'.

[28] Referinţa la întregul popor se regăseşte şi în Ier. 2:2-3, cu aluzie la trei concepte: primiţii, sfinţenia şi perioada nunţii (vezi şi Ieş. 4:22; Ier. 31:8-12, unde Israel e numit întâi născut al lui Dumnezeu).

BDD-A25906 © 2016 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:10:11 UTC)

primiţia noii creaţii (Apoc. 21:2) şi anticipare a miresei Mielului (Beale 1999: 743; Zimmermann 200: 66-67).

O altă caracterizare a grupului este descrierea statutului de „feciorelnici", oameni care nu s-au contaminat cu femei[29]. Sensul trebuie să fie simbolic: nu e posibil ca din grupul celor 144000 să facă parte doar bărbaţi, şi numai cei virgini. Autorul nu era un misogin şi nu subevaluează importanţa căsătoriei, drept dovadă aşezând la finalul cărţii nunta Mielului cu Biserica. Sensul trebuie căutat într-o altă direcţie. De fapt, mărturia fidelă pentru Cristos include şi ideea de a se menţine feciorelnici, adică de a se păstra puri în faţa idolatriei (numită des în Vechiul şi Noul Testament *πορνεία*[30]); a fi virgin, aşadar, ar însemna a fi neprihănit, necontaminat cu idolii. De aici şi constatarea că ei sunt fără prihană, în sensul că nu s-a găsit în ei falsitatea. Minciuna, falsitatea vieţii este comportamentul celui care întoarce spatele lui Dumnezeu şi îi urmează pe idoli. Cei 144000 au datoria de a-l urma doar pe Miel oriunde acesta merge, orientându-se permanent către adevăr. Drept dovadă, în Apoc. 21:8: sunt excluşi cei mincinoşi, categorie ce sintetizează persoanele care nu au acces în cetatea escatologică.

Ultimul aspect al descrierii celor 144000 în Apoc. 14:4 este acela de a fi *răscumpăraţi dintre toţi oamenii*. În timp ce în Vechiul Testament Dumnezeu cumpăra un popor şi stabilea cu el o alianţă (vezi Ieş. 19:5-6; Deut. 7:6; 9:26; 14:2; 26:18; Is. 43:21), acum Dumnezeu şi Mielul îi cumpără pe cei 144000 dintre toate naţiunile pământului. Ideea răscumpărării din partea lui Dumnezeu şi a Mielului are un paralelism în Apoc. 5:9, text în care există aluzia la sângele Mielului ce răscumpără pentru Dumnezeu (Aune 1998: 814; Biguzzi 2005: 279)[31]. Instrumentul pentru a cumpăra poporul este moartea şi învierea lui Cristos. Marea noutate este răscumpărarea care-i cuprinde pe toţi oamenii, deoarece cei răscumpăraţi provin de pe întregul pământ (Beale 1999: 742. 744). Este un popor universal, după cum se poate deduce din paralelismul cu Apoc. 5:9, în care se vorbeşte despre răscumpăraţi „din orice trib, limbă, popor şi naţiune" şi din expresiile universaliste „din lume" şi „dintre oameni" din Apoc. 14:3-4.

Sintetizând, în Apoc. 14:1-5 autorul se opreşte asupra aspectelor (mai ales cele neotestamentare) semnificative ale celor 144000 aleşi, accentuând raportul cu Isus Cristos. Grupul din Apoc. 7:4-8 este descris acum cu caracteristicile Mielului şi ale răscumpărării sale. Cei 144000 stau pe muntele Sion în prezenţa lui Dumnezeu, împreună cu Mielul Înviat, având garanţia victoriei. Ei sunt cei răscumpăraţi dintre toate neamurile şi au înscris numele lui Dumnezeu şi al Mielului pe fruntea lor. Ei sunt primiţie pentru Dumnezeu şi pentru Miel şi trebuie să-l urmeze păstrând fecioria, adică puritatea în faţa idolatriei. Numai astfel vor ajunge la mântuirea escatologică.

[29] Ar putea fi un paralelism cu 1Enoh 6-19, acolo unde se vorbea de îngeri care s-au contaminat cu femei prin unirea sexuală.

[30] Termenul *πορνεία* are un sens dificil de stabilit în Noul Testament; el se referă la păcatele sexuale, ţinând cont şi de legătura lor cu sfera idolatriei.

[31] Dumnezeu mântuieşte poporul său prin vărsarea sângelui (vezi Apoc. 1:5-6; 5:9-12; 7:9-17; 12:10-11; 17:14).

BDD-A25906 © 2016 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:10:11 UTC)

4. Consideraţii finale despre arta de a descrie Biserica în Apocalipsă

Primul aspect ce merită să fie remarcat se referă la *inspirarea autorului din unica Sfântă Scriptură*. Ioan este adânc ancorat în mediul Bibliei. Practic, la fiecare verset există un citat biblic. Acest lucru infirmă o teză, susţinută de unii biblişti în trecut, potrivit căreia imaginile din Apocalipsă ar fi fost împrumutate din mituri, legende proveniente din culturile orientale sau din cultura greacă.

Tot în această direcţie, trebuie subliniată combinarea elementelor din Vechiul şi Noul Testament, fără să se realizeze o distincţie între cele două componente ale Bibliei. Aceste lucru se poate deduce din mai multe texte. Poporul lui Dumnezeu este descris în mai multe fragmente din Apocalipsă cu ajutorul a diferite imagini, cum ar fi: cei 144000 (Apoc. 7 şi 14), cei Doi Martori (Apoc. 11), Femeia cu coroana de 12 stele (Apoc. 12) şi învingătorii unicului exod (Apoc. 15:2-4). Descrierile respective sunt realizate combinând elemente din Vechiul şi Noul Testament.

În aceste texte, poporul lui Dumnezeu este prezentat în continuitate cu tradiţiile veterotestamentare. Ca şi în alte cazuri, Ioan din Patmos înglobează în descrierea sa cuvinte, imagini şi concepte din Vechiul Testament într-un proces de reelaborare creativă. Limbajul şi imaginile scripturistice sunt mai apoi aplicate în manieră originală la noua situaţie a comunităţii, ţinând cont totodată de relaţia acesteia cu Cristos Mielul.

În general, prima componentă menţionată este cea din Vechiul Testament: cele 12 triburi ale lui Israel (Apoc. 7:4-8); cei Doi Martori, noii Ilie şi Moise (Apoc. 11:3-6); Femeia cu o coroană de 12 stele (Apoc. 12:1-6); cântarea lui Moise în Apoc. 15:3 (vezi leul din tribul lui Iuda din Apoc. 5:5). Elementele veterotestamentare sunt asociate adesea cu ceea ce se aude, cum ar fi vocea din Apoc. 11:1-3 şi Apoc. 7:4.

Apoi, aspectul din Vechiul Testament este de cele mai multe ori relaţionat cu Dumnezeu: sigiliul Dumnezeului cel Viu în Apoc. 7:3-8; Dumnezeu Atotputernic în Apoc. 15:3; protecţia divină rezervată celor Doi Martori în Apoc. 11 şi Femeii în pustiu în Apoc. 12. Descrierea poporului cu note din Vechiul Testament este făcută din perspectiva drumului istoric de străbătut, unde e nevoie de protecţia lui Dumnezeu în lupta împotriva forţelor răului.

După aspectul din Vechiul Testament, urmează imediat componenta neotestamentară, fără nicio explicaţie din partea autorului: urmarea Mielului (Apoc. 14:1-5); moartea, învierea şi înălţarea martorilor cu Cristos la cer (Apoc. 11:7-13); sângele Mielului şi mărturia lui Isus (Apoc. 12:10-17). Confirmarea acestui procedeu vine şi din partea altor texte; spre exemplu, imaginea Mielului din Apoc. 5:6 şi cea a mulţimii imense din Apoc. 7:9. Aspectul specific al Noului Testament este asociat deseori cu ceea ce autorul vede: viziunea celor 144000 în Apoc. 14:1-5, Ierusalimul cel nou în Apoc. 21:9-22:5. În fine, atributele neotestamentare se referă adesea la Cristos Mielul şi la opera sa de răscumpărare: cei 144000 de răscumpăraţi stau împreună cu Mielul (Apoc. 14); fiii Femeii au mărturia lui Isus (Apoc. 12); cei Doi Martori au soarta Domnului lor (Apoc. 11), iar cântarea de eliberare este cea a Mielului în Apoc. 15.

Cele două componente, vetero- şi neotestamentară, sunt fuzionate pentru a crea imaginea unică a poporului lui Dumnezeu. Această imagine a comunităţii se descoperă în cei Doi Martori, noii Ilie şi Moise, dar în acelaşi timp configuraţi cu Cristos; în

BDD-A25906 © 2016 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:10:11 UTC)

Femeia premesianică şi mesianică totodată; în cei 144000 de membri ai triburilor lui Israel, dar şi în cei ce-l urmează pe Miel (Apoc. 7 şi 14). Poporul unic al lui Dumnezeu este în continuitate cu Israel al trecutului, însă primeşte noutatea sa de la Cristos Mesia.

Alt aspect demn de remarcat este intenţia autorului de a prezenta *un popor unic al Domnului*. În paragrafele anterioare s-a observat cum Ioan din Patmos concepe poporul lui Dumnezeu ca fiind format din două elemente: aspectele din Vechiul Testament şi cele din Noul Testament. Aceste elemente sunt inseparabile, deoarece sunt prezentate de autor totdeauna unite şi în continuitate.

Aspectele veterotestamentare combinate cu cele neotestamentare sunt un indiciu că pentru Ioan din Patmos nu există separaţie sau distincţie între poporul din Vechiul Testament şi cel din Noul Testament. Astfel, o primă deducţie poate fi continuitatea dintre istoria lui Israel şi cea a Bisericii. Intervenţiile mântuitoare ale lui Dumnezeu au fost în favoarea lui Israel în trecut, dar acum sunt îndreptate către toate neamurile şi se pot vedea în Cristos mort şi înviat. Aşadar, se pleacă de la Israel, se trece prin Isus şi se ajunge la Biserică, în cadrul căreia creştinii trebuie să ofere mărturia fidelă, asemenea lui Cristos. Astfel, triburile lui Israel au devenit acum triburile lui Mesia, capul tuturor, Leul lui Iuda şi mlădiţa lui David. În prim-plan trebuie să fie de acum poporul transformat de Cristos şi fundamentat pe temelia apostolilor.

În ciuda continuităţii dintre poporul vechii şi cel al noii alianţe, rămân funcţiile diferite. Poporul lui Dumnezeu are rădăcinile în istoria lui Israel, iar autorul acordă prioritate acestuia, amintind mereu pe primul loc elementul de inspiraţie ebraică. În realitate, triburile lui Israel păstrează valoarea de porţi prin care trebuie să treacă toţi cei ce vor să intre în Ierusalimul escatologic. De cealaltă parte, apare noutatea lui Cristos, Cel ce îi constituie pe apostoli drept temelie a cetăţii sfinte, poporul lui Dumnezeu.

Punctul esenţial asupra căruia se insistă în descrierea poporului lui Dumnezeu este unitatea şi unicitatea sa. Într-adevăr, se observă cum cei Doi Martori sunt întotdeauna inseparabili (Apoc. 11), coroana cu cele 12 stele e o singură şi unitară realitate (Apoc. 12), cântul lui Moise şi al Mielului este un cânt unic (Apoc. 15), iar cei 144000 de aleşi sunt un singur grup, fie membrii celor 12 triburi (Apoc. 7), fie cei ce îl urmează pe Miel (Apoc. 14). În parcursul său istoric, poporul lui Dumnezeu este prezentat ca un grup unitar şi unic.

În concluzie, ideea unui popor unic şi indivizibil se poate deduce pe baza următoarelor constatări: a) non-distincţia dintre Vechiul Testament şi Noul Testament, adică dintre Israel şi Biserică, autorul nepomenind niciodată de o alianţă veche sau de vechiul Israel; b) unirea triburilor israelite cu apostolii, numele ambelor grupuri fiind prezente pe zidul Ierusalimului celui nou; c) limbajul pentru a desemna poporul evreu (Israel, adevăraţii iudei) e întrebuinţat pentru a vorbi în prezent despre creştini.

Poporul vechii alianţe, Israel, rămâne în economia mântuirii cu funcţia şi rolul său salvifice. Împreună cu Israel, poporul celor 12 triburi, apare şi poporul noii alianţe, Biserica mesianică. Aşadar, nu sunt două grupuri, ci unul singur, comunitatea din trecut având acum caracteristicile mesianice.

BDD-A25906 © 2016 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:10:11 UTC)

4.1. Unicitatea poporului lui Dumnezeu între istorie şi escatologie

Imaginea poporului lui Dumnezeu prezentată în Apoc. 7:4-8 şi 14:1-5; 11:3-13; 12:1-17; 15:2-4 este în armonie cu cea prezentă în Apoc. 21. Legătura dintre aceste două categorii de texte se stabileşte pe linia continuităţii între istorie şi escatologie. Dacă în Apoc. 21 era descris poporul alianţei israelite şi al alianţei în Cristos în faza împlinirii sale escatologice, în schimb în Apoc. 7:4-8; 11; 12 este vorba despre acelaşi popor al lui Dumnezeu, dar privit în drumul său istoric. Este un popor care, pe de o parte, are nevoie de protecţia lui Dumnezeu (cf. sigiliul în Apoc. 7:3-8; numele lui Dumnezeu pe frunte în Apoc. 14; salvarea în pustiu în Apoc. 12), iar pe de altă parte este unit cu Cristos Mielul, unire ce garantează victoria împotriva răului. Poporul lui Dumnezeu deja introdus în escatologie este sigur de victorie şi va ajunge la împlinirea definitivă, în măsura unirii cu Cristos, cel ce a învins în luptă. Drept dovadă, cei Doi Martori sunt de neatins şi deja victorioşi, iar Femeia, în ciuda fragilităţii ei, nu este înfrântă de Dragon.

Unicitatea poporului lui Dumnezeu este vizibilă în escatologie. O probă în sprijinul acestei afirmaţii este zidul noului Ierusalim, care include într-o unică şi singură realitate porţile celor 12 triburi israelite şi temeliile celor 12 apostoli (vezi Apoc. 21:12-14). Simbol de unitate este însuşi Ierusalimul escatologic, cetate sfântă compactă, ce uneşte naţiunile în jurul lui Dumnezeu şi al Mielului, aflaţi în centrul cetăţii drept Templu, tron şi lumină. În această cetate există o singură piaţă, un singur râu de apă vie şi un unic pom al vieţii la care au acces naţiunile. În acest mod, Ierusalimul cel nou este o cetate de sinteză şi unitate, având în Dumnezeu şi Miel, ce stau pe acelaşi tron, unicul Templu şi unicul izvor de lumină.

Trebuie subliniat mai apoi că aceleaşi caracteristici ale unităţii şi unicităţii atribuite poporului Noului Ierusalim se regăsesc în imaginile cu care e descris poporul istoric. Unitatea dintre triburi şi apostoli în acelaşi zid al cetăţii sfinte este prefigurată de unitatea celor Doi Martori prezentaţi mereu împreună în Apoc. 11, de unitatea coroanei cu 12 stele a Femeii în Apoc. 12. Însă accentul este pus pe poporul unic al lui Dumnezeu, fie escatologic, fie istoric. Unicul popor al lui Dumnezeu reprezentat de cele 12 triburi şi de cei 12 apostoli în Noul Ierusalim este anticipat în imaginea poporului care umblă pe căile istoriei. Ioan din Patmos are aici în minte un singur Israel al lui Dumnezeu, un popor cu care Dumnezeu a început o alianţă în trecut, iar în prezent trebuie să îl urmeze pe Cristos Mielul şi să ajungă la împlinire.

Procedeul folosit de autor pentru a descrie poporul noului Ierusalim şi Israelul lui Dumnezeu în istorie este acelaşi, combinând elemente vetero- şi neotestamentare. În planul unic de mântuire al lui Dumnezeu, în acea istorie a mântuirii unitară şi unică, poporul unic al lui Dumnezeu merge către împlinirea escatologică atunci când Ierusalimul va coborî din cer pentru a primi între zidurile sale umanitatea întreagă.

Un alt aspect este constituit de intenţia autorului de a prezenta raporturile Bisericii cu Dumnezeu Stăpânul istoriei şi cu Isus Cristos Mielul ce răscumpără omenirea prin sângele său preţios. Cele două relaţii sunt emblematice pentru a recunoaşte apartenenţa comunităţii. În acelaşi timp, prin legătura cu Dumnezeu, poporul are certitudinea protecţiei divine în faţa oricărei adversităţi. Iar datorită relaţiei cu Mielul,

BDD-A25906 © 2016 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:10:11 UTC)

poporul este sigur de victoria împotriva forţelor ostile şi are garanţia recompensei escatologice.

În fine, ultima consideraţie se referă la intenţia parenetică a autorului. Pe de o parte, el are dorinţa de a avertiza creştinii în faţa persecuţiei şi a idolatriei, pericole ce pândeau constant. Persecuţiile în act sau cele viitoare sunt un îndemn la rezistenţă şi fidelitate. Faţă de idolatrie, autorul este înverşunat: nu se admite niciun compromis, iar invitaţia-poruncă este de a persevera necontenit în adorarea Dumnezeului celui unic.

Pe de altă parte, Ioan propune un model, dintr-o perspectivă pozitivă: creştinii trebuie să facă alegerea corectă şi să fie de partea lui Cristos Mielul pentru a intra în noul Ierusalim. În acest sens, se poate constata cum autorul nu este lipsit de interes faţă de prezent şi istorie. De fapt, cartea sa nu conţine doar preziceri despre sfârşitul lumii, ci propune la final idealul cetăţii sfinte, unde e posibil să îl vezi pe Dumnezeu față către față.

5. Concluzii-Aplicaţii

La finalul acestei prezentări, se impune o primă concluzie, care are în vedere unitatea poporului celor mântuiţi. În Apocalipsă, autorul nu face distincţie între Israel şi comunitatea celor ce îl urmează pe Cristos. Israelul mesianic este Biserica şi nu este nicio aluzie la vechiul Israel, deoarece există viziunea unei economii şi a unei istorii a mântuirii unitare. Se insistă asupra unui popor unic al lui Dumnezeu, Israelul spiritual, chiar dacă se păstrează distincţia temporală dintre trecut şi prezent. Această descriere a Bisericii drept Israelul lui Dumnezeu, ca şi alte imagini veterotestamentare, reprezintă o invitaţie constantă la aprofundarea rădăcinilor ebraice ale creştinismului. E nevoie să se lase la o parte diferenţele dintre Israel şi Biserică şi să se accentueze elementele de continuitate şi unitate în cadrul aceleiaşi istorii şi alianţe.

Pe lângă ideea unui popor unic, în ochii autorului Apocalipsei, există şi conceptul unei Scripturi unitare. Ioan din Patmos nu face deosebire între Vechiul Testament şi Noul Testament, ele sunt, în opinia sa, aceeaşi Scriptură sacră. Acest mod de abordare a Scripturii poate fi o învăţătură pentru a nu repeta acele abuzuri din trecut, care au subevaluat importanţa Vechiului Testament. Concepţia unor Scripturi sacre unitare şi memoria textelor sfinte fac din autorul Apocalipsei un model de abordare a Bibliei valabil pentru orice creştin.

O a doua concluzie se opreşte asupra fundamentării cristologice. Biserica trebuie să se ancoreze mereu în Cristos, mai ales la nivel ontologic. Unirea cu Isus Cristos Mielul presupune imitarea sa, iar acțiunile să nu fie separate de modul de a acționa al lui Cristos.

A treia idee concluzivă invită la căutarea constantă a unităţii la toate nivelurile. Astfel, ideea unui popor unitar se aplică şi în cazul dialogului ecumenic. Ioan din Patmos dorea o Biserică unică şi indivizibilă. Se observă mai ales în Apoc. 2-3 intoleranţa sa faţă de orice formă de schismă în interiorul comunităţii. O confirmă atacurile contra nicolaiţilor sau împotriva profetesei Izabela. Ierusalimul cel nou este în realitate o comunitate unitară, formată din popoare şi naţiuni în faţa tronului lui Dumnezeu.

BDD-A25906 © 2016 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:10:11 UTC)

Unitatea şi unicitatea nu trebuie să se manifeste doar la exterior, în relaţia cu Israel sau cu celelalte confesiuni, ci trebuie să existe în interiorul Bisericii înseşi. De aceea este necesar să se combată fragmentarea şi orice formă de diviziune. Discursul despre unicitatea poporului lui Dumnezeu ajută astfel la înţelegerea mai profundă a identităţii creştine.

Unitatea şi unicitatea poporului lui Dumnezeu constituie o dimensiune care îmbrăţişează toate sferele şi raporturile din Biserică şi rămâne un ideal de urmărit în permanenţă. Perfecţiunea va fi atinsă la împlinirea escatologică finală, atunci când Ierusalimul cel nou va coborî din cer.

Efortul pentru o Biserică unită şi unică trebuie să fie constant în parcursul istoric, în aşa fel încât comunitatea celor credincioşi să reflecte în mod cât mai fidel, încă de pe pământ, Cetatea cerească, cu cele 12 porţi-triburi împreună cu cele 12 temelii-apostoli, descrisă în Apoc. 21:12-14.

În fine, ultima concluzie priveşte radicalismul. Ideile exprimate de autor în cartea sa sunt puse sub semnul absenţei oricărui compromis. Poporul lui Dumnezeu, ca, de altfel, fiecare creştin, trebuie să trăiască în spiritul radicalismului, o bătălie constantă pentru rezistenţă, coerenţă şi fidelitate. Iar aceste coordonate, la rândul lor, sunt orientate către idealul suprem: unitatea şi mântuirea.

Bibliografie

A. Izvoare şi lucrări de referinţă

BDAG = Frederick William Danker (ed.), *Greek-English Lexicon of the New Testament and Other Early Literature*, The University of Chicago Press, Chicago and London, 2000.

NT GREEK = Kurt Aland *et alii*, *The Greek New Testament*, Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart, 1993[4].

B. Literatură secundară

Aune 1996: David E. Aune, *Following the Lamb: Discipleship in the Apocalypse*, în Richard N. Longenecker (ed.), *Patterns of Discipleship in the New Testament*, Eerdmans, Grands Rapids, 1996, 269-284.

Aune 1998: David E. Aune, *Revelation 6-16*, Thomas Nelson, Nashville, 1998.

Bauckham 1991: Richard Bauckham, *The List of the Tribes in Revelation 7 again*, în „Journal for the Study of the New Testament", XLII (1991), 99-115.

Bauckham 1994: Richard Bauckham, *La teologia dell'Apocalisse*, trad. Paolo Bernardini, Enzo Perrera, Paideia, Brescia, 1994.

Beale 1999: Gregory K. Beale, *The Book of Revelation.* A Commentary on the Greek Text, Eerdmans, Grand Rapids, 1999.

Biguzzi 2005: Giancarlo Biguzzi, *Apocalisse*. Nuova versione, introduzione e commento, Paoline, Milano, 2005.

Brighton 1999: Louis A. Brighton, *Revelation*, Concordia, Saint Louis, 1999.

Caird 1999: George B. Caird, *The Revelation of Saint John*, Hendrickson, Peabody, 1999[2].

BDD-A25906 © 2016 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:10:11 UTC)

Charles 1920: Robert H. Charles, *A Critical and Exegetical Commentary on the Revelation of St. John*, vol. I, T & T Clark, Edinburgh, 1920.
Charles 1921: Robert H. Charles, *A Critical and Exegetical Commentary on the Revelation of St. John*, vol. II, T & T Clark, Edinburgh, 1921.
Comblin 1963: Joseph Comblin, *Le rassemblement de l'Israël de Dieu*, în „Assemblées de Seigneur", LXXXIX (1963), 15-33.
Corsini 2002: Eugenio Corsini, *Apocalisse di Gesù Cristo secondo Giovanni*, Società Editrice Internazionale, Torino, 2002.
Farrer 1964: Austin M. Farrer, *The Revelation of John the Divine*, Oxford University Press, Oxford, 1964.
Geyser 1980: Albert Geyser, *Some Salient New Testament Passages on the Restoration of the Twelve Tribes of Israel*, în Jan Lambrecht (ed.), *L'Apocalypse johannique et l'apocalyptique dans le Nouveau Testament*, Duculot, Gembloux/Leuven, 1980, 307-310.
Geyser 1982: Albert Geyser, *The Twelve Tribes in Revelation: Judean and Judeo-Christian Apocalypticism*, în „New Testament Studies", XXVIII (1982), 388-399.
Harrington 1993: Wilfrid J. Harrington, *Revelation*, The Liturgical Press, Collegeville, 1993.
Hirschberg 1999: Peter Hirschberg, *Das eschatologische Israel*, Neukirchener, Neukirchen-Vluyn, 1999.
Lohse 1974: Eduard Lohse, *L'Apocalisse di Giovanni*, Paideia, Brescia, 1974.
Lupieri 2000: Edmondo Lupieri, *L'Apocalisse di Giovanni*, Arnaldo Mondadori, Milano, 2000.
McKelvey 1969: Robert McKelvey, *The New Temple. The Church in the New Testament*, Oxford University Press, Oxford, 1969.
Mounce 1997: Robert H. Mounce, *The Book of Revelation*, Eerdmans, Grand Rapids, 1997.
Prigent 1985: Pierre Prigent, *L'Apocalisse di S. Giovanni*, traducere de Piero Brugnoli, Borla, Roma, 1985.
Smith 1990: Cristopher R. Smith, *The Portrayal of the Church as the New Israel in the Names and Order of the Tribes in Revelation 7,5-8*, în „Journal for the Study of the New Testament", XXXIX (1990), 115-116.
Swete 1907: Henry B. Swete, *The Apocalypse of St. John*, Macmillan, London, 1907[2].
Ulfgard 1989: Håkan Ulfgard, *Feast and Future. Revelation 7,9-17 and the Feast of Tabernacle*, Almquist & Wiksell, Lund, 1989.
Vanni 1982: Ugo Vanni, *Gerusalemme nell'Apocalisse*, în Maurice Borrmans (ed.), *Gerusalemme. Atti della XXVI Settimana Biblica in onore di Carlo Maria Martini*, Paideia, Brescia, 1982, 27-52.
Winkle 1989: Ross E. Winkle, *Another Look at the List of Tribes in Rev. 7*, în „Andrews University Seminary Studies", XXVII (1989), 53-67.
Wojciechowski 1989: Michał Wojciechowski, *Church as Israel according to the Revelation of St. John*, în „Collectanea Theologica", LXIV (1994), 33-40.
Weicht 1976: Werner Weicht, *Die dem Lamme folgen. Eine Untersuchung der Auslegung von Offb 14,1-5 in den letzten 80 Jahren*, (Excerpta ex dissertatione, Pontificia Universitas Gregoriana), Bamberg, 1976.

BDD-A25906 © 2016 Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:10:11 UTC)

Zimmermann 2003: Ruben Zimmermann, *Die Virginitatis-Metapher in Apk. 14,4-5 im Horizont von Befleckung, Loskauf und Erstlingsfrucht*, în „Novum Testamentum", XLV (2003), 45-70.

BDD-A25906 © 2016 Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:10:11 UTC)